

Pravo kot robotski sesalnik v družbi

Avtor: **Jakob Demšar**, univ. dipl. pravnik, upokojeni predavatelj na Fakulteti za varnostne vede Univerze v Mariboru, nekdanji predsednik Društva kriminalistov Slovenije

Datum objave: 11.04.2019

Rubrika: PRILOGA

Področje: **Kazniva dejanja in gospodarski prestopki**

Citat: Demšar Jakob, Pravo kot robotski sesalnik v družbi, Pravna praksa, št. 15, 2019, str. 23.

Mnogo let, ki sem jih preživel kot preiskovalec in preganjalec mnogoterih kriminalnih dejanj, sem se spraševal o smotnosti svojega dela. Predvsem takrat, ko smo se skupaj s tožilci mučili s pravno kvalifikacijo dejanj, ki jih je pokojna generalna tožilka Zdenka Cerar poimenovala kot kaznivo dejanje velike svinjarije. In takih svinjarij je tudi zaradi nedorečenosti pravnih predpisov in nesposobnosti raznih državnih organov, vključno s sodišči, vedno več. Morda smo si državljani z vsemi izčrpanimi bankami in hranilnicami, kriminalnimi združbami in goljufivimi prodajami zemljišč in podjetij do konca zabarikadirali življenjsko obzorje. Mogoče že samo zaradi svinjarij, po katerih vsakodnevno gazimo, ne vidimo več ničesar drugega.

Razmišljanje upokojenega kriminalista

»Družba očitno deluje kot robotski sesalnik. Ko gre za prah, ga zlahka pospravi, pri večjih svinjarijah pa se nekajkrat zaleti in odpove.«

(Jadran Lenarčič, direktor Instituta Jožef Stefan, za časopis NeDelo)

»Elite bi bilo treba prevzgojiti, da bi spet pridobile moralni čut ... Elite je treba pretresti, treba jih je šokirati in jim vzbuditi občutek sramu.«

(Paul Collier, britanski ekonomist, v intervjuju za Mladino, 1. marec 2019)

V zadnjih slabih 30-tih letih so nam razgrabili premoženje, kot nadomestilo pa smo dobili svobodo govora, s pomočjo katere lahko vsakogar ozmerjamo in popljuvamo. Kdor spremlja spletne komentarje ali kanal Nova24TV, dobi strašljiv občutek, da bi se nam medsebojno obračunavanje iz obdobja 1941-45 v kaki novi krizni situaciji lahko ponovilo v precej hujši obliki. Kje so časi brez internetnih pljuvalnikov in trolov, ko smo še lahko cenili človekovo dostojanstvo? Zato me ne preseneča ugotovitev enega od mojih prijateljev, da smo še najbolj normalno živeli od leta 1960 do 2000. *Ius murmurandi*, ki nam ga je v okviru zlorabljenе pravice do svobode govora podarila država, je slab nadomestek za njeno nesposobnost, da postavi meje sovražnosti, ki družbo peha proti moralnemu razkroju in utrjuje nespoštovanje drugačnosti.

Razkorak med korporacijsko in kazensko zakonodajo

Nadzorni organi v gospodarskih družbah v večinski lasti države vse prevečkrat niso uspeli preprečiti različnih oblik kriminala (ali pa so celo sami sodelovali v njih). Kriminal je potekal v obliki na videz nespornih pogodb, netransparentnih finančnih nakazil, zaposlovanja nekompetentnih političnih kadrov, svetovalnih pogodb za bleferske » *copy-paste* « izdelke, pranja denarja, opcijskih pogodb, prirejenih javnih razpisov, družb - poštinih nabiralnikov v davčnih oazah, kreditiranja brez ustreznih dokumentov in garancij. Če bi Vlada kot najvišji

operativno-izvršilni organ zaradi potrebnih sprememb zakonodaje od kriminalistične policije zahtevala analizo kazenskih ovadb s tega področja za zadnjih dvajset let, bi naletela na množico neverjetno inovativnih oblik kraje premoženja, pri katerih je večina nadzornikov hote ali zaradi nekompetentnosti mižala. Ko je denar iz sumljivih poslov že nekje v tujini,¹ ko je finančni tok že krenil, se ne da narediti nič več. Zato nam v nobenem kriminalnem gospodarskem poslu, tudi če se je končal s pravnomočno sodbo, ni uspelo povrniti denarja iz tujine. Boren je bil tudi izplen v piramidnih igrah, kjer so naši državljani izgubili več sto milijonov evrov, ki so pristali nekje v tujih finančnih ustanovah. Pirove zmage, beri sodbe, nam nič ne pomagajo. Nasprotno, sodni postopki so dolgotrajni in dragi, na njih se finančno obilno napajajo izvedenci in odvetniki, v prenatrpanih zaporih s preobremenjenimi pravosodnimi policisti z nizkimi plačami so z obsojenci zgolj stroški, nakraden denar pa ostaja na varnem na skritih računih in čaka na lastnike, ki bodo kmalu spet na svobodi.

Državljeni lahko spremljajo gospodarski kriminal v izčrpanju gospodarskih družb, v prenašanju kapitala na množico novoustanovljenih hčerinskih družb, v odlivu denarja prek pogodb za fiktivne storitve, posledično pa v stečajih in brezpravnih odpuščenih delavcih. Kogar pa roka pravice vseeno doseže, mu ostane še sklicevanje na nezakonito pridobljene dokaze ali na nenadno oboležost.³ Značilni so primeri, ko je bilo osebno premoženje varno zaščitenó z izmišljenimi zemljiškimi pismi, ki so jih obtožencem gospodarskega kriminala marljivo sestavljali odvetniki in notarji, ki so se dobro zavedali, da gre za navidezne posle. Kot pravnik lahko z mirno vestjo zatrdim, da je zakonodaja (in sodelovanje številnih pravnikov pri tem) omogočala plenjenje premoženja. Zato me je včasih kljub ljubezni do prava malo sram svojega pravniškega stanu.

S korporacijsko zakonodajo, ki se stalno spreminja in z več ali manj uspeha dopolnjuje, so težave v civilnih in sodnih postopkih. Zaradi procesnih ovir je neverjetno težko ugotavljati krivdo in dokazovati odškodninsko odgovornost. Pri mnogih poslih se npr. korespondenca neke firme preusmerja v na pol fiktivno partnersko družbo v Liechtensteinu, od tod pa na nizozemsko odvetniško družbo, ki zastopa lastnika, neko podjetje z Bahamov. Takšne korporativne zanke bodejo v oči prav vsakomur razen državnih organov, ki naj bi to nadzirali. Edini razlog za tako početje je prikrivanje kriminalne dejavnosti ali izogibanje davkom in obveznostim. Kako je mogoče, da si je znani slovenski trgovec kot fizična oseba pred leti od svojih gospodarskih družb "sposodil" celih 26 milijonov evrov? Trgovca sedaj družbe, ki so vmes pristale v večinski lasti bank, tožijo na vračilo denarja, vendar ga nikoli ne bodo videle, ker obstaja velika verjetnost, da bo kljub za naše organe nedosegljivemu ogromnemu osebnemu premoženju v tujini šel v osebni stečaj. Splošno znano je - če banki ne vrnemo kredita v višini 1.000 evrov, je to naš resen problem in nam bo banka s pomočjo sodišča slekla tudi spodnjice.

Ko pa banki dolgujemo 36 milijonov evrov, to postane problem banke, in ne več naš. V nobeni sodbi ne bo pisalo, da je omenjeni trgovec ukradel (evfemistično rečeno: si protipravno prisvojil) denar in da bo za to obsojen na 10 let zapora na zaprtem oddelku Doba. Ne, sodba, ko bo oziroma če bo do nje kdaj prišlo, se bo glasila, da mora vrniti sposojeni denar, ki ga nikoli ne bo vrnil, ker je v osebnem stečaju, čeprav ima nekje lahko parkirano jahto in letalo, ob toplem morju pa lepo vilo. Zato so take sodbe v posmeh državi in ljudstvu, v imenu katerega se sodbe še vedno izrekajo.⁴

Med tranzicijo so si nekateri menedžerji prisvajali celotne firme tako, da so ustanovili vzporedno družbo, na katero so prenesli najdonosnejše dele poslovanja, ali pa, kar je bilo še pogostejše, skozi tako *by pass* družbo zgolj obračunavali mastne provizije od posameznih poslov. Največkrat je imela taka družba svoj sedež kar na sedežu matične družbe. Na tak način so zbrali dovolj denarja, da so celotno nekdanjo skupno firmo kupili, prej pa jo s provizijami finančno oskubili in ji tako zmanjšali ceno. Ena od zadnjih takih tranzicijskih sodnih zgodb se je zgodila na Štajerskem, kjer sta dva vodilna menedžerja nekdanje velike socialistične delovne organizacije A po že opisanem in preverjenem vzorcu ustanovila svoj *by pass* B, d. o. o., na katerega sta prenesla vso dobavo ključne surovine za firmo A. Okrožno sodišče jima je izreklo dveletno pogojno kazen, ob razglasitvi sodbe pa je predsednik senata odločno dejal, da je "nesporno, da sta obdolženca zlorabila svoj položaj in ravnala v nasprotju z določili [zakona o gospodarskih družbah](#)". Pričakovano je hladen tuš sledil kakšno leto kasneje. Višje sodišče je obsodilno sodbo spremenilo v oprostilno s sila zanimivo argumentacijo: senat je sicer ocenil, da je okrožno sodišče pravilno ugotovilo dejansko stanje - obtoženca res nista ravnala v korist družbe A. Tudi mnenje sodnega izvedenca, ki je na okrožnem sodišču pričal kar sedemkrat, so višji sodniki ocenili kot dosledno. Vendar zgolj to, da obtožena nista ravnala v korist družbe A, za svojo družbo B pa sta pridobila "samo" slaba dva milijona evrov, ni zadostovalo za obsodbo. Ključna pomanjkljivost prvostopenjske sodbe je bila po mnenju višjih sodnikov ta, da obtoženima ni dokazala namena pridobitve premoženjske koristi njuni družbi B. Dodali so še, da tudi če je bila družba A dejansko prikrajšana za pol milijona evrov dobička, je to zanemarljiva vsota v primerjavi z doseženimi dobički družbe A. Taka argumentacija me malo spominja na šalo, ko je policist prijel tatu, ki je ukradel kolo, v zagovor pa je dejal, da je ukradel samo verigo, kolo pa je že bilo pripeto na njej.

No, ker je splošno znano, da je najlažje obsoditi t. i. klasične kriminalce, lahko sodbo reflektiramo na primeru roparja Petrolove bencinske črpalke: ropar ne bi bil ropar, če ne bi uporabil vsaj resne grožnje, česar delinkventom na področju gospodarskega kriminala ni treba storiti, saj si dotok denarja napeljejo kar s pomočjo pravniško odlično sestavljene "pogodbe o medsebojnem sodelovanju". Ropar si pridobi 500 evrov in ne bo uspel z zagovorom, da si ni imel namena

pridobiti premoženjske koristi, pač pa da je samo - kot nekdanji poslanec s sendvičem - testiral budnost črpalkarjev ali pa da je kot nekdanji zaposleni v Petrolu zgolj participiral na dobičku, ki mu ga firma nikoli ni izplačala. Neuspešno bi se izgovarjal, da ima v lasti nekaj delnic Petrola in si je na ta način izplačal dividende, ker so bile tiste "uradne" prenizke. Na koncu bi lahko dodal, da tudi če je bil Petrol prikrajšan za 500 evrov, je to zanemarljivo v primerjavi s celotnim dobičkom Petrola. Za nameček bo poskušal še s trditvijo, da bi itak vseh 500 evrov znosil nazaj na Petrol, ko bi pri njih kot redna stranka točil gorivo. Bo dosegel oprostilno sodbo? Seveda ne, dobil bo najmanj pet let zapora na zaprtem oddelku! Človek si ne more kaj, da ne bi oboževal takega prava. Najbrž pa ga prej omenjena menedžerja še bolj obožujeta kot ropar bencinske črpalke.

(Ne)sprejemanje sodnih pisanj

Čestitati pa je treba sodniku ljubljanskega okrožnega sodišča, ki ga obtoženci in njihovi odvetniki v primeru Hypo banke niso speljali na led. Obtožnica jih bremeni, da so z zapletenimi nepremičninskimi posli, povezanimi s proslulim Vegradom, vrteli milijone evrov in jih nakazovali v Liechtenstein (kam pa drugam). Potem so obtoženci vsi po vrsti zboleli za nepojasnjenimi boleznimi, eden pa je moral na operacijo kolka, po kateri te današnja medicina v nekaj dneh spet postavi na noge. Obtoženec je »moral« tudi v toplice, s čimer pa bi povzročil ponavljanje vseh do tedaj opravljenih glavnih obravnav. Sodnik jim je to preprečil tako, da je organiziral zaslišanje obtoženca po video povezavi kar iz topliškega hotela. Ampak, kako predvidljivo, obtožencu se je zdravstveno stanje tako »poslabšalo«, da ni mogel niti sedeti v udobnem naslanjaču in odgovarjati na sodnikova vprašanja. Kako težko bo šele prišel do svojega denarja v Liechtensteinu; mogoče bi ga tja zapeljali kar z reševalnim vozilom na naše stroške! Gotovo tudi ne bo mogel sprejemati sodne pošte, saj niti vrat ne bo mogel odpreti poštarju. Izgovori o nesprejemanju sodne pošte so postali že komedijantsko groteskni, na kar kaže tudi primer z nekaj časa suspendiranim, sedaj pa spet polno aktivnim predsednikom Delovnega sodišča v Mariboru, ki mu sodijo zaradi zalezovanja bivše ljubice in mu pošte sodišče ni moglo vročiti niti v njegovi pisarni!? Kot upokojenec se prostovoljno javim, da za sodišča raznašam pošiljke, ki jih bom opremil s sekundnim lepilom in takim osebkom pošiljko prilepil na čelo, če bo težja, pa na hrbet, vse to pa dokumentiral s fotografijo. S seboj bom vozil celo rezervni poštni nabiralnik, in to največjega formata, da bo celo Janez Janša lahko sprejel pošiljko.

V kazenski zadevi Hypo banke so odvetniki poskušali, kot je v naši državi že nekaj let v modi, izločiti dokaze kot nezakonite. Razlog: ker da sodišče v sodni preiskavi na zaslišanju zaposlenih v odvetniški pisarni v Liechtensteinu ni ustrezno podučilo o njihovih pravicah. Halo, sem prav prebral? Ljudi, ki skrbijo za prikrivanje umazanega denarja iz vse Evrope in so pravniški profesionalci, niso dovolj

podučili o njihovih pravicah? Kakšne pravice pa naj bi imeli, razen da pričajo po resnici in povedo, na katere račune so po navodilih obtožencev poskrili denar Vegrada. Če je Pattaya na Tajskem raj vseh spolnih perverznejšev in kriminalcev na begu, sta Liechtenstein in Dubaj nebesa za mnoge naše poslovne izprience, ki smo jih njega dni v Sloveniji častili kot pomembne in perspektivne poslovneže. Za Leonardom P. je na primer razpisana tiralica, dubajski organi so ga menda že zaslišali, ne pa aretirali. Po izjavi odvetnika se bo slovenskemu sodišču v bližnji (?) prihodnosti javil sam, že od lanskega leta pa žal tega ne more storiti, ker - uganili ste - mu to onemogočajo zdravstvene težave. Če bi bil naš Leonardo Rus, bi se lahko skliceval na novičok, tako pa "ubogemu bolniku" počasi zmanjkuje izgovorov. Seznam njegovih rabot, s katerimi je nezakonito "mlatil pare", pa je neizmerno dolg.

Prostitucija in podobne oblike izkoriščanja

Pred kratkim je policija v odmevni akciji zaprla elitno javno hišo v Sloveniji. V lokalu Marina v Novi Gorici se je namreč prostituiralo preko 400 Romunk in več tisoč moških osebkov, predvsem Italijanov. Kriminalisti so ugotovili, da organizatorji prostitucije ne uporabljajo več klasičnih trdih prijemov, ne disciplinirajo deklet z batinami in odvzemi potnih listov in drugimi oblikami groženj in nasilja. Dejstvo je, da je zvodništvo v večini držav članic EU prepovedano, zato so organizatorji po vzoru Avstrije naredili nekakšen velnes center, v katerem so se zgolj »slučajno« srečale prodajalke ljubezni in njihovi klienti. Vsi so morali plačati po 70 evrov vstopnine, za ta denar so lahko nekaj pojedli in popili, potem pa se umaknili v male cimre z rdečimi usnjenimi posteljami. Cenik spolnih uslug je bil več ali manj znan, denar so neposredno pobirala kar dekleta. Kolikšen del so si odtrgali romunski makroji, ki so dekleta neposredno angažirali za najstarejšo obrt, bo pokazala preiskava. FURS tega denarja ni obdavčil, lastniki lokala pa so si umili roke:

"Mi sploh ne vemo, da bi se kaj nezakonitega dogajalo, mi smo samo oddajali sobe in nudili siceršnje gostinske uslugе. Za kaj več pa vprašajte Romune, ki so dobavljali prostitutke, pardon, animir dame."

Lastniki Marine so storili točno to, kar opisujejo vsi učbeniki o gospodarskem kriminalu: kriminal moraš navzven prikazati kot zakonito gospodarsko dejavnost. Znani pravnik Igor Vuksanović je v svojem polemičnem članku⁵ v Dnevnikovi prilogi Objektiv problematiziral 175. člen KZ-1, ki določa, da "kdor zaradi izkoriščanja sodeluje pri prostituciji druge osebe...se kaznuje z zaporom..." Očitno bodo zagovorniki obrambo utemeljili prav na neposrečeni besedni zvezi "zaradi izkoriščanja", kajti po njihovem deklet nihče ni izkoriščal, ne silil, ne pridobival z grožnjo ali preslepitvijo. Ob tem seveda že v začetku pozabljajo, da gre za dekleta brez perspektive, doma iz nerazvitih krajev, brez možnosti redne zaposlitve izven seksualne industrije.

Mnoga dekleta imajo majhne otroke in druge člane družine v svojih državah, ki jim je treba finančno pomagati. Kazniva dejanja pa z nekakšno evolucijo pridobivajo nove oblike, ki jim pravo slabo sledi, zato so mnogokrat zmedeni tudi tožilci in sodniki.

Prav to se nam že 30 let dogaja s kazensko in korporativno zakonodajo, ko po načelu *in dubio pro reo* oproščamo številne gospodarske kriminalce. Zato poklon kriminalistom, tožilcem in sodnikom, ki so zmogli prepoznati huda kazniva dejanja nekdanjih eminentnih politično-gospodarskih kalibrov, kot so bili Bavčar, Šrot, Kordež ... Kajti če bi sledili logiki odvetnikov in plačanih pravnih mnenj nekaterih pravnih inštitutov (tako zasebnih kot "univerzitetnih"), so se omenjeni obsojenci ukvarjali zgolj z legalno gospodarsko dejavnostjo, pri čemer jim je nevede malo spodrsnilo in bi po njihovem mnenju sodišče moralo taka dejanja prepoznati kot rizike poslovanja, ki ne spadajo v sfero kazenskega prava. Ampak, za vsak slučaj so svoje premoženje še pravi čas prepisali na člane družine in prijatelje s fiktivnimi pravnimi posli, kakšno rezervo za slabe čase pa si naložili v davčne oaze, ki so varne pred pregledi ustreznih organov. Enako so naši tožilci in sodniki precej zmedeni pri vprašanju, kaj je kaznivo kot sovražni govor, saj se te oblike nenehno spreminjajo, ustreznih odgovorov na vse večje zmerjanje, celo pozivanje k streljanju, pa naši zakonodajalci in izvrševalci prava ne najdejo.

Če se vrnemo k "izkoriščanju" prostitucije in zanimivemu mnenju kolega Vuksanovića, lahko ugotovimo, da je v Sloveniji kar veliko družbenih skupin, ki so resnično izkoriščane. Primerjalno lahko analiziramo problematiko dolgoletnih neplačevanj prispevkov za pokojninsko, invalidsko in zdravstveno zavarovanje, kar lahko predstavlja kaznivo dejanje po 196. členu KZ-1.⁶ Neplačevanje je v določenih letih doseglo že kar epidemično razsežnost, le redko kdo pa je bil kaznovan. Tožilci so imeli največ preglavic pri tem, kako dokazati naklep delodajalca. Nadalje, razni čistilni servisi, oblike prekarnege dela, študentsko delo, delo v gradbeništvu, delo preko kvazi zaposlovalnih agencij ipd. so eklatantni primeri izkoriščanja. Kolikokrat smo se kot družba resno vprašali, kako so nekateri novodobni podjetniki izčrpavali gospodarske družbe in jih pahnili v stečaje, sami pa se še pravi čas z mastnimi denarji umaknili na varno in na ta način v bedo in popolno izkoriščenost pahnili na tisoče zaposlenih. Izkoriščanje se pojavlja v vseh mogočih prefinjenih oblikah, delodajalci pa za doseganje svojih ciljev zlorabljajo predvsem socialno ranljivost delavcev. Z izkoriščanjem delavcev se srečujemo v vseh sodobnih družbah, postaja celo strukturni element nekaterih gospodarskih panog. Razlika med delodajalci pri prefinjenih oblikah zvodništva in organiziranja prostitucije ter med tistimi, ki npr. niso plačevali delavcem prispevkov, jim odtegovali regres in jih držali na minimalnih plačah, je v kazenskem smislu naslednja: zvodniki po teatralnih aretacijah odidejo takoj v pripor, drugi, bolj fini izkoriščevalci in lopovi, pa presedijo

nekaj ur v policijskem pridržanju, naslednji dan pa mediji objavijo novico policijskega piarovca, da nihče ni več pridržan. Res pa je, da se je preiskovalni sodnik v novogoriškem primeru neizmerno potrudil in zvodnike poslal v pripor na podlagi kar 273 strani dolgega sklepa o priporu, kar je najbrž unikum v slovenski sodni praksi. Nisem pa prepričan, da zvodniki ne bodo kmalu na prostosti. Glede na nedavno sodno prakso bodo najbrž izločeni dokazi, zbrani s prikritimi preiskovalnimi ukrepi, in nazadnje bo država zvodnikom, ki so v primerjavi s kakšnimi drugimi delodajalci relativno lepo skrbeli za svoje delavke, plačala še bogate odškodnine.

Država trenira strogost na malih ljudeh ...

Cvetličarka v malem mestu, s statusom s. p., edina zaposlena v svoji mali cvetličarni, kjer večinoma dela po ves dan, si je neko dopoldne, ko ni bilo strank, zaželela dobre kave v sosednjem lokalu. S terase lokala se vidi vhod v njen lokal. Ko je pobrskala po torbici, je ugotovila, da je doma pozabila denarnico. Zato je vzela iz registrske (davčne) blagajne bankovec za pet evrov in si naročila kavo. Niti popila je še ni, ko opazi dve stranki. Ko se srečajo v cvetličarni, se ji dami predstavita kot finančni inšpektorici FURS-a in povesta, da bosta opravili hitro kontrolo poslovanja, pri kateri sta ji kot edino pomanjkljivost ugotovili manko petih evrov v blagajni. Nobeno pojasnjevanje ni pomagalo, to »hudo« kršitev sta protokolirali v zapisnik, čez nekaj dni je sledil plačilni nalog za 800 evrov, kar je za skromno cvetličarko, ki se vozi z deset let starim cliom, pravo malo premoženje. Seveda ne bi nobena pritožba nič pomagala, zato je plačala polovičko. Takojšnje priznanje prekrška ji ni prineslo (kot nikoli dotlej kaznovani podjetnici) nobene olajšave, npr. le opomina. Medtem pa je Sodišče EU razsodilo, da (tudi našim) evropskim poslancem ni treba utemeljevati in pojasnjevati, kako zapravijo vsak mesec 4.000 evrov, ki jih menda dobijo za delo z volivci v svoji državi.

Priznanje pa je prineslo boniteto znanemu odvetniku iz Celja, ki je FURS-u v dveh letih utajil 315.696,10 evra davkov. Za to je sprejel milostno kazen - slabi dve leti pogojno za pet let. Nekdo bi lahko dejal, da nad odvetnikom sedaj kot Damoklejev meč visi kar petletna preizkusna doba, v kateri ne sme storiti nobenega kaznivega dejanja. Ampak, pri Zevsu, kot bi dejal znani Mladinin kolumnist, saj od odvetnikov običajno ne pričakujemo, da bodo padli na raven svojih strank v kazenskih postopkih, zato jo je odvetnik sila poceni odnesel. Če država že trenira strogost na malih ljudeh, potem naj pokvarjenega odvetnika spravi za zapahe za nekaj let. Če se spozabijo policisti, tožilci, sodniki, odvetniki, ki morajo po definiciji skrbeti za uveljavljanje pravne države, potem morajo dobiti obilnejšo porcijo kot drugi obtoženci.

... včasih pa pride rešitev v obliki "učinkovanja za nazaj"

Zakoni naj bi veljali za vse državljane enako. V tem kontekstu je Ustavno sodišče (US) v svoji odločbi U-I-115/14 odločilo, da

"se zagovornik, ki je sam osumljen ali obdolžen soudeležbe pri preiskovanem kaznivem dejanju, ne more sklicevati na odvetniško zasebnost. Nedopustno bi namreč bilo, če bi se pod plaščem odvetniške zasebnosti izvajala kazniva dejanja".

Je pa US nadalje odločilo, da so preiskovalna dejanja pri odvetniku nujna le, če je do informacij oz. podatkov, ki so v neposredni zvezi s točno določenim kazenskim postopkom, mogoče priti s preiskavo odvetniške pisarne, ne pa tudi z drugimi preiskovalnimi ukrepi. To mora biti razvidno že iz sodne odredbe, brez katere poseg sploh ni dopusten. Hišno preiskavo pri še bolj znanem odvetniku, kot je že omenjeni iz Celja, ta pa je iz Ljubljane, so na podlagi odredbe preiskovalnega sodnika opravili kriminalisti in očitno zasegli obremenilne dokaze. Četverica, med njimi tudi odvetnik, je obtožena zlorabe položaja in pranja denarja pri nakupu delnic gospodarske družbe iz Izole. Gre za okoli 1,4 milijona evrov, ki naj bi jih vsem znana t. i. gradbena baronica sedaj že propadlega gradbenega velikana plačala neki ženski za svetovanje pri nakupu delnic, dejansko pa naj bi denar kot provizijo pobral v ozadju posla skriti odvetnik. Seveda je bilo treba kljub močnim obremenilnim dokazom odvetnika rešiti. Uspelo je s prozorno pravno telovadbo. Ustavno sodišče je odločilo, da odredba o hišni preiskavi ni bila obrazložena v ključnem delu, to je, da je bil ta ukrep (torej hišna preiskava) nujno potreben in da ni bilo mogoče drugače pridobiti listin. Neuspešno je bilo tudi državno tožilstvo, ki je zatrjevalo, da določbe ZKP in ZOdv⁷ v času izdaje obravnavanih odredb niso predpisovale, da bi sodišče moralo utemeljevati nujnost posega, zaradi česar kasneje sprejeta ustavna odločba ne more imeti učinka za nazaj, saj je US tudi odločilo, da opisana odločba učinkuje v vseh razmerjih, nastalih pred dnem, ko je odločba začela učinkovati, če do tega dne o njih ni bilo pravnomočno odločeno. In v primeru omenjenega nezakonitega zaslužkarstva odvetnika in njegovih kompanjonov še ni bilo pravnomočno razsojeno, zato se bodo gotovo izvlekli, ostalo pa jim bo 1,4 milijona evrov!? Nekdanja direktorica Vegrada je sprva na tožilstvu priznala krivdo, ko pa je videla, kako je zadevo na glavo postavilo US, si je - logično - premislila in v kamero z nasmeškom povedala, da je priznanje preklicala. No, cvetličarke o tej zgodbi nisem upal vprašati po njenem komentarju.

Na koncu te tranzicijsko-prilastitvene žalostinke pa vendarle hipotetično pogledajmo, kaj bi morali v predlogu za izdajo odredbe o hišni preiskavi napisati kriminalisti in nenazadnje tudi preiskovalni sodnik. Kdor misli, da je kriminalistično delo vedno razburljivo in da dosega hitre rezultate, tega

dela ne pozna dovolj dobro. Radi bi drveli, vendar so prisiljeni v metodične postopke. Kot ribiči mečejo mreže. Ne ene, temveč številne, spet in spet. Iščejo prstne odtise, prva mreža. Dobijo sodni nalog za hišno preiskavo, druga mreža. Prepoznavanje obrazov, še ena. Spet in spet, metanje in vlečenje, pogosto tudi brez ulova. Ne zanima jih, kaj ujamejo. Lahko je morski pes, lahko sardelica, karkoli, samo da se približajo osumljencu. To je polžja dirka, ki mnogokrat napreduje po centimetrih, ne metrih. Nesbojev kriminalist Harry Hole pravi: "Začni najprej tam, kjer je luč." Prav gotovo je "močna luč" v opisanem primeru gorela prav v odvetnikovi pisarni, v kateri se niso ukvarjali zgolj s pravno pomočjo osumljencem in mnogim poštenim državljanom, temveč so se v njej ali v povezavi z njo organizirali sestanki, delali zapiski in izračuni zaslužkov, arhivirali dokumenti o poslu, ki je moral biti prikrit in obenem prikazan kot legalni gospodarski posel. V tej odvetniški pisarni so očitno bili obremenilni dokumenti, le sodnik bi moral v odredbo zapisati, da se jih drugače ne da pridobiti. Kriminalistične preiskave so pač zahtevne, zapletene kot džungla. Cel pragozd nezanesljivih domnev, ki jih kasneje analizirajo razni pravni strokovnjaki. Domnevajo, imajo za možno, si upajo trditi, so sami sebi všeč v svojih "spoznanjih", dajejo tako rekoč zgodovinske "razlage". Oreh, ki ga je treba streti, pa ostane njim - tlačanom kriminalistike. Tisti antični Sizif, ki je moral valiti skalo na vrh gore, je opravljal delo, ki je zelo podobno kriminalističnemu. Ko se kriminalisti lotijo pomembnih preiskav, je približno tako, kot da bi z utežmi za pasom skočili v temno in močno zaraščeno jezero. Nekako se jim posreči priti na gladino po zrak, vse drugo pa ni pomembno. In kar naprej imajo občutek, da se utapljajo v množici pravnih pasti, ki smo jih večje nastavili v naši zakonodaji.

Odvzem nezakonitega premoženja

Mnoge kriminalce je za nazaj in za naprej rešilo Ustavno sodišče tudi z razveljavitvijo prvega odstavka 57. člena Zakona o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (ZOPNI)⁸. Bili smo med zadnjimi v Evropi, ki smo tak zakon sprejeli, prehiteli so nas tako rekoč tudi vse balkanske države. Le s tako zakonodajo se lahko italijanske oblasti borijo proti mafijskim družbam, ki umazani denar preusmerjajo v zakonite gospodarske dejavnosti. Zato je tudi pri nas, čeprav precej pozno, dozorelo prepričanje, da je treba hujše oblike kriminala zaveziti tudi tako, da se glavne akterje kriminalnih združb udari po žepu z odvzedom premoženja, za katero ne morejo dokazati, da so si ga pridobili na zakonit način. Kar seveda za 99,99 odstotka državljanov ne bi bilo prav nič težko, če bi jih kdo po tem vprašal. Ampak jih ne, ker država nima toliko represivnih resursov, da bi se tozadevno ukvarjala z malimi ribami. Na vrsto so prišli tisti modeli, ki so bili osumljeni kataloških kaznivih dejanj in so prav bodli v oči s svojim premoženjem, njihovi zaslužki, evidentirani na FURS-u, pa so jih prikazovali malodane kot socialne podpirance. V dosedanjih postopkih so toženci navajali različne

izgovore, kot npr. klasične, da mu je babica na smrtni postelji povedala, kje na vrtu ima zakopano veliko vsoto denarja, do bolj izvirnih, kot je bil menda naslednji: »Moje premoženje izhaja iz promiskuitete mojih prednikov; nategnili so vsakega, ki so ga lahko«.

ZOPNI je sicer določil, da se uporablja za nazaj, in sicer od 1. januarja 1990 dalje, US pa je z odločbo U-I6/15, Up-33/15, Up-10003/15 razveljavilo prvi odstavek 57. člena, ker zakonodajalec ni posebej tehtno utemeljil povratnega učinkovanja zakona. US v svoji odločbi večkrat uporabi sintagmo "zaupati v mirno uživanje premoženja". Prav pa bi bilo, da

nihče ne bi mogel mirno uživati premoženja, ki si ga je pridobil s podkupninami, drogo, orožjem, gospodarskimi kaznivimi dejanji in drugimi kataloški kaznivimi dejanji, ne glede na to, kdaj si ga je pridobil.

V privatizaciji družbenega premoženja po letu 1999 so se dogajale "velike svinjarije" in kazniva dejanja, za katera je redkokdo odgovarjal. Zato je ustavna sodnica dr. Etelka Korpič - Horvat v ločenem mnenju zapisala, da

"nas od takrat dalje pesti kriza legitimnosti, ki je vsaj tako huda sistemska bolezen kot finančna kriza ali gospodarska recesija".⁹

Omenjena sodnica in še en sodnik sta bila z ločenima mnenjema na nasprotnem bregu od večinskega. Natančno sta utemeljila, da gre v tem primeru za t. i. nepravo retroaktivnost oz. za retrospektivnost. Strinjam se z njunima ločenima mnenjema, zgodba pa je itak končana in številni kriminalci, ki so že bili v postopku, so si oddahnil. Za primerjavo si oglejmo še 68.a člen [Zakona o davčnem postopku \(ZDavP-2\)](#),¹⁰ ki določa, da lahko davčni organ ugotovi predmet obdavčitve s cenitvijo tudi, če davčni organ ugotovi, da davčni zavezanec - fizična oseba razpolaga s sredstvi za privatno potrošnjo, vključno s premoženjem, ki znatno presegajo dohodke, ki jih je davčni zavezanec napovedal. Od davčne osnove, ugotovljene v tem postopku, se izračuna in plača davek po 70-odstotni stopnji, ki se šteje za dokončen davek. Postopek po tem členu se uvede za eno ali več koledarskih let v obdobju zadnjih desetih let pred letom, v katerem je bil postopek uveden. Financarji vam torej lahko v skladu z retrospektivnostjo zakona pogledajo globoko v vaš žep za mnogo let nazaj oz. že za čas, preden je bil sprejet omenjeni člen [ZDavP-2](#). Dokler ga ne bo nekdo na ustavnem sodišču izpodbil.

Z omenjenimi odločitvami Ustavno sodišče ni prav in ničemer pripomoglo k pravni državi.

Maketa, politika, morala in pravo

Razen Mira Cerarja smo makete o drugem tiru siti tudi drugi državljani, saj ne mine dan, ko nas mediji ne bi bombardirali s kakšnimi sladkimi in umazanimi podrobnostmi.

Pričakujem, da bo ta »velika svinjarija« ostala brez epiloga in da nikoli ne bomo izvedeli,

kdo in zakaj je resnično naročil preplačano skrupcalo, sestavljeno iz enega prebarvanega kontejnerja, nekaj mavca, barve in LED lučk.

Cerar ne ve praktično nič, nekdanji minister Leben pod težo dokazov samo prizna, da je videl neko elektronsko pošto, direktor Direkcije RS za infrastrukturo (DRSI), ki bi moral do obisti poznati finančno strukturo projekta, jamra, da je le izvrševal ukaze z ministrstva, je pa že lansko leto odslovil dve uslužbenki, ki naj bi posel z maketo dodelili firmi, ki je na javnem naročilu ponudila še enkrat višjo vsoto kot druga ponudnica. Uslužbenki sta se po trditvah direktorja DRSI zmotili pri tabelah v Excelu.¹¹ Za božjo voljo, kakšne tabele pa potrebuješ pri dveh ponudbah, ki se že v osnovi finančno razlikujeta kar za 50 odstotkov?! Kriminalisti so opravili (žal nekoliko pozno) hišne preiskave, v priporu pa se, kot je običajno v teh postopkih, ni znašel nihče. Tako da se lahko po mili volji usklajujejo in pripravljajo obrambne strategije. Kakšno maketo, s katero bi državljanke prepričali o pomembnosti drugega tira, pa smo davkoplačevalci sploh potrebovali? Nobene, potrebujemo pa odločne in poštene politike, ki bodo brez provizij in skrivanja denarja zgradili tisto, kar ta država resnično potrebuje. Če je premier Šarec prepričan, da Leben ni imel prstov v marmeladi, pa bi ga bil moral ubraniti, kajti po receptu govoric in nepreverjenih dejstev je moral oditi že marsikateri funkcionar.

Ob tem velja omeniti primer, ki kaže na drugačno (pametno) kadrovanje Šarčeve vlade: pred tremi meseci je bila za predsednika uprave velike gospodarske družbe v večinski lasti države imenovana oseba, ki ni ne članica ne skrita simpatizerka nobene stranke. Človek, ki se ne druži s politiki, a so ga vendarle prepoznali kot pravega menedžerja. Res, da ena lastovka še ne prinese pomladi, je pa dober znak za možne spremembe pri upravljanju gospodarskih družb v lasti države.

Ali je v ozadju makete prikrito financiranje politične stranke? Na to bo poskušala odgovoriti kriminalistična preiskava. Že večkrat sem zapisal, da bi politiki morali imeti prednostno obravnavo v preiskovalnih in sodnih postopkih. Tako pa je usoda menda sila uspešnega ministra za okolje zapečateni kljub obljubam predsednika vlade, da bo še sodeloval z njim, če se bo izkazala njegova nedolžnost. Ampak v politiki pri takih rabotah po navadi nedolžnih ni. Kot je dejal Karadžoz, šef zapora Preklete dvorišče v istoimenski zgodbi Iva Andrića:

"Tukaj ni nedolžnega. Je pa na tisoče krivih, ki jih ni tukaj in nikdar ne pridejo, ker če bi prišli vsi krivi semkaj, bi moralo to Dvorišče segati od morja do morja. Poznam ljudi: vsi so krivi, samo da ni vsakomur dano, da bi tu jedel kruh."

Politične stranke imajo vedno premalo denarja. Sploh v času volilnih kampanj. Zato je ubiranje nezakonitih, a dobro

zakamufliranih finančnih bližnjic več ali manj redna dejavnost strank. Tako je npr. neko zasebno komunikacijsko podjetje X, d. o. o., z neko državno elektrofirmo Y sklenilo pogodbo, s katero bi svetovalo (beri: trla baba lan) kar za nedoločen čas. Oba takratna direktorja omenjenih družb sta bila simpatizerja iste, seveda v tistem trenutku najboljše politične stranke, ki je takrat prevzela oblast in direktorja družbe Y tudi posadila na vodilni stol. Družba X je iz družbe Y legalno posesala več kot milijon in pol evrov. Koliko od tega in na kakšne prikrite načine je prejela "njuna" politična stranka, ne bomo nikoli vedeli. Ko pa je novi direktor družbe Y odpovedal pogodbo, je sledila tožba. Sodišče se seveda v civilnem postopku ne bo ukvarjalo s političnokriminalnim ozadjem tega posla, temveč bo s pravno analizo ugotavljalo in se vrtelo predvsem okoli vprašanja časovne opredelitve pogodbe. Samo korak imamo do naslednje banalne zgodbe: Ministrstvo za šolstvo plača nekemu armenskemu zdravilcu 70.000 evrov za študijo, ki je sploh ni napisal.¹² Kajti on je strokovnjak za celjenje duš z ezoteričnim zunajčutnim zaznavanjem, gradi piramide, ki izpolnjujejo želje, poleg teh človekoljubnih želja pa s svojimi prijatelji na ministrstvu zna tudi izdajati ustrezne napihnjene račune. Ne vemo pa, koliko tega denarja je lahko pristalo na računu ministrove politične stranke, seveda po zapletenih nakazilih preko različnih transmisij. Slabo se tudi piše državi, kjer si ministri tik pred iztekom mandata s sumljivimi uslugami kupujejo službe v gospodarstvu, da ne bi ostali na cesti. Posledica je, da mnogim uspešnim ljudem redko pade na pamet, da bi vstopili v politiko, kar je škoda za dobro delovanje države. Politične stranke, sploh če so predolgo na oblasti, začnejo delovati kot mafijske organizacije, ki preko oseb, ki so jih ustoličile na pomembnih položajih v gospodarstvu ali v vrhovih državne uprave, za svoje delovanje nabirajo denar; podobno kot mafija z izsiljeno dajatvijo, imenovano *pizzo*. Poleg financ trdo držijo v rokah kadrovske politiko, podkrepjeno z znano politično maksimo: važno je, da je naš. Tako kot je pomenljivo, da neka srednje velika mestna občina v nekaj letih samo za odvetniške usluge plača 5,6 milijona evrov. Kar spominja na mafijsko funkcijo *consigliereja*, ki skrbi za pravno plat poslov mafijske družine. Glede na nepregledno število pravnih predpisov in vedno bolj razraščene različne birokratske strukture se je lahko strinjati s Tacitom: *Corruptissima re publica plurimae leges*.

Najbolj pokvarjena država ima največ zakonov.

Namesto zaključka

V Sloveniji nismo dočakali sodnega epiloga največjih kriminalnih zgodb od trgovine z orožjem do TEŠ6. Zaradi našega rigidnega kazenskega postopka en preiskovalni sodnik brez pomoči ekipe ne more v doglednem času izpeljati tako obsežnih preiskav. Vmes sodnik odide v pokoj, drugi v premostitev, tretji na bolniško ... Dokler ne bomo uzakonili take preiskave, ki jo bodo vodili tožilci s pomočjo policije, bodo velike zadeve ostajale v zaprašenih sodnih

predalih. Prav tako nikoli ne bomo dočakali sodbe poslancu, ki naj bi ga ob volitvah podkupili Azerbajdžanci, pardon, samo z astronomskim zneskom so mu plačali prevod neke knjige v ruščino. Sprašujem se, za kakšen denar so taki ljudje pripravljeni prodati tudi svojo domovino?

Na moralo smo na vseh področjih že skoraj pozabili, v zvezde pa kujemo pozitivno pravo, pri katerem smo mojstri v izkrivljanju in iskanju lukenj in vseh vrst nemogočih tolamačenj.

Utujati me je začela država, v kateri se nesposobneži in razni politični nameščenci sprehajajo skozi institucije države, kjer pokvarjenci postajajo elita, ki pleni državo in si nalaga denar v Liechtensteinu. Šiškova varda je mala malica proti drugim varnostnim problemom, kot so razprodaja nekdanjega skupnega premoženja, revščina in neenakost deprivilegiranih ljudi, vedno bolj razraščeni sovražni govor, gospodarski kriminal, slabo delovanje sodstva, kupovanje propulzivnih gospodarskih družb z umazanim denarjem, za katerim stojijo neznanj in skriti lastniki, zbrani v nekakšne sklade, ki jih nobena obveščevalna služba ustrezno varnostno ne obdela. Imamo pa tudi "svetle" izjeme, ko ne gre izključno za denar. Prebivalci občine Jezersko so na referendumu zavrnilo željo kamniške občine, da bi ji odstopili nekaj kvadratnih metrov ničvrednega goratega zemljišča, s katerim bi Kamničani mejili neposredno na Avstrijo in bili tako upravičeni do kakšnih 20 milijonov evrov več denarja iz evropskih skladov. Tu je šlo zgolj za pregovorno slovensko "fovšijo" v smislu, naj tudi sosedu krava crkne.¹⁴

Čas je ne samo za *ius murmurandi*, temveč tudi za nove razmisleke o delovanju pravne države. V Resoluciji o strategiji nacionalne varnosti je treba na novo opredeliti resnične varnostne grožnje in se hkrati zavedati, da smo si najhujši sovražniki sami, ne pa neki imaginarni tuji "osvajalci". Premisliti je treba, ali veljavna korporacijska in finančna zakonodaja, ki nam jo že leta in leta za odlične honorarje iz državne blagajne pišejo isti pravniki in ekonomisti, ni le priročno orodje za nezakonito bogatenje elit. Stečajne gospodarskih družb in fizičnih oseb je treba podvreči natančnim finančnim in kriminalističnim preiskavam, saj se preko teh institutov vse prevečkrat zakrivajo pravi kriminalni nameni nezakonitega pridobivanja premoženja. Na novo je treba kazenskopravno definirati naklep pri gospodarskih kaznivih dejanjih, saj nam praksa vsakodnevno dokazuje, da tovrstni kriminalci na sodišču praktično nikoli ne priznajo, da so kradli, temveč se izgovarjajo, da so si le ustvarjali rezerve, uporabljali nove finančne instrumente, si denar le sposojali, skrbeli zgolj za interese firme ... Krivdo načeloma priznajo le, kadar vnaprej vedo, da jih za kazen čaka le opravljanje družbeno koristnega dela oz. za krajši čas prijazna soba na odprtem oddelku Doba, vključujoč redne izhode in dopuste, z možnostjo koriščenja skritega denarja v davčnih oazah. Nezaslišano je, da nam še do danes ni uspelo definirati in

praktično vzpostaviti učinkovite dostave sodne pošte. Osnutek zakonodaje bi v enem mesecu lahko pripravila manjša skupina pravnih operativcev, sestavljena iz sodnikov, tožilcev, odvetnikov, poštarjev in drugih dostavljavcev. Glede na dosedanjo prakso sicer ne prav veliko uspešnih tožb o zasegu nezakonitega premoženja je treba dodelati ZOPNI. Zanimiva bi bila analiza uspešnosti odvzema premoženja v kazenskih postopkih, predvsem ugotovitev, v kakšnem deležu so poplačani oškodovanci kaznivih dejanj, vključujoč seveda fizične in pravne osebe. Vloga oškodovanca v kazenskem postopku je v našem pravu še posebej nevhvaležna in polna pasti. Zakon o kazenskem postopku (ZKP)¹⁵ je bil popravljen že "stokrat" in redki učinkoviti novosti do danes sta institut priznanja krivde in uvedba prikritih policijskih preiskovalnih ukrepov, brez katerih bi pravna država že zdavnaj podlegla organiziranemu in gospodarskemu kriminalu. Zaradi preventive pred političnimi plenilci je treba nezakonito financiranje političnih strank opredeliti kot kaznivo dejanje, in ne le kot minorni prekršek. Obenem pa politikom (ministrom) omogočiti legalno finančno preživetje tudi po končanem mandatu, sicer so med opravljanjem službe prevelike tarče lobistov in drugih finančnih mojstrov, katerih žrtev je najbrž postal tudi nekdanji minister Koprivnikar. In nazadnje, število pravnih predpisov je treba drastično znižati, kajti počasi postajamo podobni ameriškim likom v romanih Johna Grishama, ki brez pomoči pravnikov ne morejo doseči niti najosnovnejših pravic. Vse postopke smo zapletli do onemoglosti in neprepoznavnosti, vse pa garnirali z množico obrazcev, šifer, računalniških uporabniških imen in gesel. Nimam odgovorov na vsa odprta vprašanja nespoštovanja prava; morajo pa jih imeti tisoči in tisoči v državnih službah, ki so plačani za iskanje rešitev in uveljavljanje pravne države.

Javnost vedno znova zažene vik in krik ob novih policijskih pooblastilih, raznim kriminalcem pa smo omogočili nezakonito prilaščanje in druge hude oblike kriminala, ker zakonodaja ni sledila novim varnostnim dognanjem. Zato mora policija vedno znova analitično opozarjati na stanje kriminala, opisati možne pravne rešitve in orisati vse možne varovalke. Razen če se fatalistično sprijaznimo z logiko Cerkve, ki pravi, da je zlobni duh vsepovsod med nami in nas zapeljuje v greh - k laganju, požrešnosti, pijančevanju, napuhu in pohoti. V tem kontekstu tudi pravijo, da je pedofilija Satanovo delo. Ali ni večinoma naklepno delovanje samostojnih oseb, ki morajo prevzeti svojo krivdno odgovornost? Zato je (če malo dopolnim izjavo Paula Collierja iz uvoda) zaradi moralne prevzgoje treba pretresti politične, gospodarske, upravne, sodne in cerkvene elite, jih šokirati in jim vzbuditi občutek sramu. Da bodo ljubili in spoštovali pravo tudi takrat, ko jih bo prijelo za vrat, ne samo takrat, ko nazdravljajo svojim zmagam (kot npr. visoki cerkveni uradnik Tadej S., ki pred sodiščem ne spoštuje niti nekaterih božjih zapovedi o laganju)¹⁶ nad neučinkovitim pravom in še bolj neučinkoviti državni organi. Poti in stranpoti uveljavljanja na premici prava se

gibljejo od logičnih in navdušujočih do konfuznih, neživiljenjskih in nepravičnih. Kljub vsemu pa spoštovanje prava pomeni poklon pravičnosti; k njej pa spadajo tudi sodniški pogum, odlične tožilske argumentacije, profesionalnost kriminalističnega preiskovanja, bravurozne odvetniške razlage prava in odkrita soočenja pravnih mnenj. Pravo je treba ljubiti tudi v njegovi nepopolnosti in si prizadevati, da ga pravniki naredimo popolnega. Da ne (p)ostanemo samo kašljajoč robotski sesalec, ki ga ustavijo že malo večje dlake in koščki smeti.

V tranzicijskem obdobju so akterji na marsikaterem področju meje tega, kaj je v družbi dopustno oziroma sprejemljivo, premikali v napačno smer, v smer razkrajanja morale, pravičnosti in prava. Pri tem so žal mnogi pravniki bodisi gledali vstran bodisi neprizadeto sodelovali ali pa k temu celo aktivno pripomogli. Pravna profesija naj se nad tem zamisli in - v dobro vseh nas in naših potomcev - korigira svoje ravnanje.

1 Tak primer je zgodba Interevropce, ko je skoraj ves denar za kupnino logističnega centra Čehov pri Moskvi - cena zemljišča je le v nekaj dneh narasla za okoli 25 milijonov evrov - varno pospravljen v Liechtensteinu, kazenski postopek pa že nekaj let miruje.

2 Če ne ga porablja že med sedenjem v zaporu, kajti odprti in polodprti oddelki zaporov in različne ugodnosti (dopusti, izhodi itd.), ki si jih obsojenci za gospodarski kriminal prislužijo z lepim obnašanjem in spoštovanjem zaporniških pravil, omogočajo udobno upravljanje skritega nakradenega denarja.

3 Psihosomatsko gledano, lahko pri mnogih obtožencih resnično izbruhne bolezni, kajti selitev iz udobja odločujočih foteljev, a la carte restavracij, jadranja med idiličnimi otoki, vsakodnevnih pejzažev igrišč za golf ... v sivino zaporniške celice gotovo povzroča hude strese. Edino, kar jih lahko uspešno zatre, je nakopičen denar na varnem računu.

4 Kot je v posmeh državljanom tudi sodba sodišča, s katero je nekdanjega goljufivega podjetnika in sedanjega župana v neki pomurski občini namesto v zapor poslalo v osebni stečaj, v službo pa se vozi s 50.000 evri vrednim avtom, ki kajpak ni njegov, temveč je last nekega zavoda, katerega ustanoviteljica je njegova žena.

5 Vuksanović, I.: Smo vsi zaposleni prostitutke?, Dnevnik, priloga Objektiv, 16. februar 2019, <https://www.dnevnik.si/1042873076/svet/smo-vsi-zaposleni-prostitutke> .

6 Ur. I. RS, št. 50/12 - UPB in nasl.

7 Ur. I. RS, št. 18/93 in nasl.

8 Ur. I. RS, št. 91/11 in nasl.

9 <https://www.us-rs.si/media/u-i-6-15.up-33-15.up-1003-15.-odklonilno.lm.dr.korpice.-horvat.pdf> .

10 Ur. I. RS, št. 13/11 - UPB in nasl.

11 <https://www.primorske.si/2018/03/13/za-predrago-ma-keto-drugega-tira-je-kriv-ponesrecen> .

12 Ivelja, R.: Zadeva Papijan: Šolsko ministrstvo mastno plačalo ponaredek, Dnevnik, 12. oktober 2018, <https://www.dnevnik.si/1042843017> .

13 Lenart, Š.: Zmago Jelinčič do konca življenja izključen iz Sveta Evrope, <https://siol.net/novice/slovenija/zmago-j-elincic-do-konca-zivljenja-izkljucen-iz-sveta-evrope-471617> .

14 <https://www.kamnik.info/na-jezerskem-je-uspel-protik-amniski-referendum/> .

15 Ur. I. RS, št. 32/12 - UPB in nasl.

16 <https://www.rtv-slo.si/crna-kronika/tadej-strehovec-na-sojenju-zavrnili-ocitke-o-spodbujanju-sovrastva/468435> .